

nium, et vespere canendae coram reliquiis, quae sub altare collocantur. Deinde Episcopus mane ter ipsam Ecclesiam exterius circumit, et aqua benedicta adspersit; tum Ecclesiam ingreditur, delineato duplici graeco, ac latino in ipso templi pavimento alphabeto, ac una quidem in porta, duodecim vero in interioribus parietibus signatis crucibus, iisque sacro chrismate linitis, psalmis, hymnis, precibus, aliisque ritibus consecrationem perficit; denique Missam celebrat, quae tamen ad vim intimam consecrationis non pertinet. Atria etiam consecrantur, et suos etiam ob eam rem habent ritus, et caeremonias (2).

- (1) Par. 2 tit. 2 p. 32 ed. Catalani Rom. 1739.
- (2) Vide Pontificale Romanum l. c. tit. 3, 4, 5 p. 157 et seq.

48. Consecratio Ecclesiae actus est sacer, et solemnis, per quem ea divino cultui addicitur (1). Tantum Episcopus Ecclesiam consecrat diocesis suae, neque haec Presbyteris potestas est (2). Quovis die fieri potest consecratio, quamquam fieri soleat die festo (3), et solemnia sacra dedicationis quovis anno celebranda sunt (4); semelque facta numquam iteratur, nisi tota pene collapsa, aut exusta instauretur Ecclesia, vel nisi de illius consecratione dubitetur (5). Altaris etiam consecratio non repetitur, nisi frangatur, aut nisi evellatur e basi, ubi affixum fuerat (6).

(1) Ecclesiae consecratio, et dedicatio passim confunditur, quasi Ecclesiam consecrare ac dedicare unum idemque sit; sed revera alia consecratio, et alia dedicatio est, quod observat Mazochius de Camp. Amphith. c. 3. Diatr. de Consecr. et Ep. de Dedicat. sub ascia c. 1. Dedicatio proprie est initiatio, et primus rerum usus, consecratio autem potius ad caeremonias pertinet, quibus ecclesiae consecrantur. Sed quoniam utrumque conjunctim perficitur, factum est, ut duo haec vocabula indiscriminatim accipiantur.

- (2) Can. 9 et 25 de Consecr. dist. 1, cap. 1 de Relig. domib.—Syn. Bracar. I, can. 19, alias 56; Hispal. II, can. 7.
- (3) Cap. 2 de Consecr. eccles.—Syn. Caesarang. III, can. 1.
- (4) Can. 16 et 17 de Consecr. dist. 1.
- (5) Can. 16, 18 et 20 de Consecr. dist. 1.
- (6) Can. 19 de Consecrat. dist. 1 cap. 1 de Consecrat. eccles.

49. Consecrata Ecclesia, si violetur aut polluatur, reconciliari debet, quoniam in ea res divina fieri non potest (1). Polluitur autem injuriosa humani sanguinis effusione, et homicidio, quod, etiam non effuso sanguine, in Ecclesia patratum est (2); item humani seminis voluntaria effusione (3); denique infidelis, aut excommunicati vitandi sepultura (4).

- (1) Cap. ult. de Consecr. eccles.
- (2) Cap. 4 eod.
- (3) Cap. 4 et ult. eod.
- (4) Cap. 7 eod., can. 27 de Consecr. dist. 1.

20. Reconciliatio fit ab Episcopo, missis precibus, et adspersione aquae, cum qua vinum, et cinis commiscetur (1). Quae caeremonia designat peccatorum reconciliationem, eoque videtur spectare cinis, qui in publica poenitentia adhibebatur. Si Ecclesia benedicta tantum erat, non consecrata, etiam Presbyter lustrali aqua reconciliationem facit (2). Cum pollutio facta est ob sepulturam excommunicati, aut infidelis, ante omnia cadaver, si discerni possit, effodiendum est (3). Reconciliata autem Ecclesia, reconciliantur etiam atria, eique conjuncta coemeteria, quae duo simul cum violata Ecclesia violantur (4).

- (1) Cap. 4, 7, et 9, de Consecr. eccles.
- (2) Cap. ult. eod. ibique Glos.
- (3) Can. 27 et 28 de Consecr. dist. 1.
- (4) Cap. unic. de Consecr. eccles. in 6.

SECTIO XI.

De Immunitate Ecclesiarum.

21. SACRORUM LOCORUM REVERENTIA APUD OMNES GENTES.—22. CHRISTIANI SUARUM REVERENTIA ECCLESiarum CUNCTIS PRESTARE DEBENT.—23. QUANTA FUERIT VETERUM CHRISTIANORUM REVERENTIA.—24. UNDE ORTA ECCLESiarum IMMUNITAS?—25. IN ECCLESIA PROFANI ACTUS NON EXERCENDI.—26. JUS ASYLI.—27. UNDE REPETENDUM?—28. REGENDUM LEGIBUS ECCLESIASTICIS.—29. QUAE LOCA ASYLI JURE POTIANTUR?—30. QUORUM CRIMINUM REI AB ECCLESIASTICO ASYLO EXCLUDANTUR.—31. QUOMODO HI AB ECCLESIA EDUCENDI?

21.

OMNES gentes, quae templa habuerunt (habuerunt autem cunctae, quibus erat religio) (1) aedes suis diis addictas, et consecratas praecipuo quodam honore, ac reverentia prosequi consueverunt. Hinc nefas erat violare templum, aut quidquam in eo facere aliter ac deceret, et in ipso armorum strepitu, ac tumultu, militaris licentia templorum jura sancta, et inviolata servabat. Hebraeorum templum quantam venerationem haberet, omnibus compertum est; et certe nemo non intelligit, quam venerandus, et colendus esset locus, quem ipse Deus sanctum se fecisse affir-

maverat, quem suam domum elegerat, et sponderat, se audientium preces, quæ in eo funderentur (2).

(1) « Si terras obeas, inquit Plutarchus, invenire possis urbes muris, literis, regibus, domibus, opibus, numismate carentes; urbem templis, diisque carentem nemo uspiam vidit. » Ita videlicet ethnicus homo loquitur.

(2) Isai. LVI. 7. Genes. XXVIII. 17, Exod. III. 5. Machabæor. II. III. 12. Reg. III. VIII. 13 et seq. et IX 3.

22. Christiani suorum reverentia templorum non Hebræis, non reliquis gentibus concedere, imo vero cunctis præstare debuerunt. Nam in eorum Ecclesiis non hircorum, aut vitulorum sanguis offertur, sed ipse Christus sine cruore immolatur, atque ipse adest Deus reali præsentia sua, qua in re Hebræos vincunt; uti cultu etiam vincunt ceteras gentes, quæ non verum, ut ipsi colebant, effectorem et dominatorem rerum omnium Deum, sed deos hominum voluntate confictos, et omnium scelerum contagione contaminatos

23. Hinc Ecclesiæ à Christianis semper pro sacris usibus, cultuque religionis adhibitæ, exclusaque omnia, quæ non aliquo modo ad pietatem tenderent, vel proxime ad eam essent referenda (1); Episcopi mori maluerunt, quam Ecclesias ab hæreticis violari sinerent (2); Reges Ecclesiam ingressuri, diadema deponebant, atque extra illam custodias relinquebant (3); cuncti autem fideles manus, atque os lavabant, ut significarent innocentiam, ac puritatem, quam omnes in illo tam pleno reverentiæ, ac majestatis loco præferre oportebat (4), calcæosque detrahebant (5); in ipso vestibulo caput, ac genua flectebant (6), osculabantur, et circumplebant amplexu januas, atque columnas (7); denique Ecclesia tutissimus erat rerum servandarum locus, et perfugium miseris, quos eo vocaverat spes tutelæ, et metus publicæ calamitatis (8).

(1) Itaque ne quod in Ecclesiis scelus latenter admitteretur, prohibita sunt scœniæ in iis vigiliis agere. Concilium Eliberitanum can. 35 col. 254 t. 1 collect. Harduini. Eademque de causa vetita sunt in Ecclesia convivia. Concilium Carthaginense III. can. 50 col. 964 t. 1 collect. Harduini, itemque vetitæ, aut certe imminutæ agapæ, scilicet convivia illa caritatis, quæ in Ecclesia fiebant, quæque Apostoli instituerant. Concilium Laodicenum can. 23 col. 785 t. 1 collect. Harduini. Hinc Synodus Gangrensis duos edidit canones, videlicet can. 5 et 6 col. 534 et 536 t. 1 collect. Harduini adversus hæreticos Eustathianos, Massalianos, atque alios, qui inter Ecclesias, privatasque domos discrimen non faciebant, quæque in Ecclesia peragebantur ecclesiastica officia, etiam domi peragi posse existimabant. Quis vero ignorat factum Christi Servatoris, qui è templo emptores, ac venditores, et cæ-

teros negotiationem exercentes ejecit? Matth. XXI 12 et 13. Joann. II. 14 et seq. — V. Syn. Tolet. an. 1565, Act. 2 Ret. cap. 21.

(2) S. Ambrosius ep. 17 n. 13 col. 869 et seq. t. 3 ed. Ven. 1751.

(3) S. Jo. Chrysostomus orat. post redit. ab exil. t. 5 p. 423. Idemque habetur in serm. 1 in Pentecost. int. spar. t. 3 p. 791 ed. Paris. 1721. Vide etiam Edictum Theodosii post leg. 4 eod. Theodos. de his qui ad Eccles. confug. t. 3 p. 593 ed. Lipsie 1758.

(4) Hujus consuetudinis crebra mentio est apud Chrysostomum, Eusebium, Tertullianum, Synesium, Paulinum, et cæteros, quorum supra testimonia descripsi.

(5) Memorat hanc consuetudinem Joannes Cassianus de instit. cœnob. l. 1 c. 10 p. 12 ed. Francofurti 1722; non tamen ea generatim ubique videtur obtinuisse.

(6) Quamquam nulla certa hujus consuetudinis demonstratio dari possit, tamen eam valde probabilem esse, ostendit Binghamus Origin. ecclesiast. l. 8 c. 40 §. 7 t. 3 p. 344 cit. ed., laudatque Chrysostomi testimonium, unde intelligimus, candidatos baptismi procidere, seque in genua projicere consuevisse, cum ad baptisterium accedebant.

(7) Ambrosius ep. 20 n. 26 col. 908 t. 3 ed. cit., Paulin. not. 6 Felic. p. 453 vers. 250 ed. Veron. 1755, Prudent. Hymn. 2 in S. Laurent. vers. 520 p. 131 ed. Paris. 1687, Cassiod. histor. tripart. l. 9 c. 50 p. 344 t. ed. Rotomagi 1679, Auct. eccles. hierarch. c. 2 §. 4 t. 1 p. 252 ed. Antwerp. 1633.

(8) S. Augustinus de Civit. Dei l. 1 c. 1 col. 5 opp. t. 7 ed. Ven. cit.; S. Hieronymus ep. 127 ad princip. n. 13 col. 954 opp. t. 4 ed. cit.; S. Gregorius Turonensis histor. l. 5 c. 4 col. 205 ed. Paris. cit.; S. Orosius l. 7 c. 39 p. 573 ed. Lugduni Batavorum 1758; Cassiodorus Var. l. 12 c. 20 p. 497 t. 1 ed. cit.; Sozomenus Histor. l. 9 c. 10 p. 576 ed. Valesii Cantabrig 1720. Ac sæpe ipsi hostes eos, quibus parcere volebant, ad Ecclesias ducebant, ut ibi tuti essent ab aliis, qui ipsis vim, et injuriam inferre potuissent.

24. Ipse sensus Religionis impresus, atque insitus in hominum animis fecit, ut Christiani ita colerent, et venerarentur Ecclesias suas; atque hic ipse sensus intimus ecclesiasticæ immunitatis origo, et fundamentum est. Non enim Ecclesiarum immunitas inducta est à legibus, ut quidam putant, sed inducta est à Religione, sive à reverentia, qua in Religionem ferri debemus, et proinde Ecclesiasticæ Potestatis, cujus est moderari res Religionis, ejus est etiam de ecclesiastica immunitate leges constituere.

25. Duæ sunt immunitatis partes, quarum prima est, ut nullus profanus actus, qui minus decet loci sanctitatem, in Ecclesia exerceatur. Quare procul ab ea judicia criminalia; item judicia civilia, quæ ad Forum sæculare pertinent (1); procul ludi theatrales, convivia, comœdiæ, choreæ, et cantus non pietatis, sed oblectationis causa instituti (2); procul civiles conciones, et profana concilia, procul nundinæ, contractus, negotiationes (3). Acta in Ecclesiis sæcularia judicia, irrita etiam sunt; criminalia

non tantum irrita, sed etiam pœnam afferunt excommunicationis (4); contractus tamen valent.

(1) Cap. 4 et 5 de Immunit. Ecclēs.

(2) Can. 1 dist. 92, cap. 12 de Vit. et honest. cleric., Concilium Tridentinum sess. 22 decret. de observan. et vitan. in miss.—Syn. Valent. an. 1565, sess. 5, tit. 4, cap. 5; Synodus Tolet. mox laudato loco; Compil. Jo. Teres. lib. 5, tit. 51, cap. 11; leg. 10 tit. 11. 1 *Novis. Compilat.*

(5) Cap. 2 de immunit. in 6.

(N. S. Negotiationes et nundinas ab Ecclesiis penitus, et cœmeteriis relegandas voluit Syn. Vallisolet. Cap. 18, idque sub excommunicationis pœna. « Sacristæ autem, *progredditur*, sive Thesaurarii Cathedralium, et Collegiatarum, ac Rectores Parochialium Ecclesiarum, diligenter attendant, ut negotiatores hujusmodi ab Ecclesiis abiciant. » Revera Domus Dei, domus orationis est, non negotiationis; unde Syn. Valent. an. 1565 *Sess. 4, Tit. 5 cap. 8*, alias 10, præcepit « sub excommunicationis pœna, ne in templis, etiam Monasteriis, Reliquiæ Sanctorum extra ipsum Altare educantur in locum, ubi ad quæstum populo sint propositæ. »)

(4) Cap. 5 et 7 de immunit.;—Syn. Vallisolet. cap. 18, et leg. 1 tit. 11 *Partit. 4.*

26. Pars altera immunitatis eo spectat, ut debitores, et rei criminum ad Ecclesiam confugientes tuti sint, neque illinc divelli possint; quod jus asyli appellamus. Quemadmodum homines cum in periculis versantur, à Deo opem, et auxilium postulunt, ita ad Ecclesias confugiunt, quoniam in illo precis, et obsecrationis loco se facilius à Deo, id quod optant, consequi, atque ibi tutum habere perfugium sperant, quod loci sanctitas, et reverentia pollicetur. Natura ipsa, atque in animis impressa vis Religionis, omnes vocat ad hoc commune præsidium, per quod quasi se in Dei tutelam recipiunt, et unde eos non videntur dejecturi ceteri homines, qui Ecclesias reverentur. Quare Ecclesiasticum asylum pars est reverentiæ, quæ ecclesiis debetur; atque hanc reverentiam ipsa vis Religionis induxit.

27. Ita natum est Ecclesiarum asylum; et vero antiquissimæ, quæ de eo sunt, leges non asylum constituunt, sed jam antea constitutum, et ubique receptum ostendunt (1). Scilicet, ut publice Christiana Religio dominari in civitatibus, atque in provinciis cœpit, is statim habitus à cunctis est honos Christianorum Ecclesiis, ut qui ad eas confugissent, loci sanctitate, ac reverentia defenderentur. Adeo verum est, nullis opus fuisse humanis legibus, quæ stabilirent jus asyli, quod jam affixum Ecclesiis, et earum venerationi, communis omnium consensus agnoverat.

(1) Vetustissima, quæ extat de Ecclesiarum asylo, est l. 1 cod. Theod.

de his qui ad eccles. confug. Verum hæc lex non asylum constituit, sed potius illud omnium moribus, et consensu jam pridem fuisse constitutum, lateque patuisse demonstrat; quod ipsi etiam animadvertunt Scriptores, quorum hæc in re testimonium repudiare non possunt, qui ægre ferunt asylum Ecclesiarum, Jacobus Gothofredus in not. ad d. leg. 1 cod. Theodos. l. 5 p. 588 ed. Lips., Binghamus origin. eccles. l. 8 c. 11 §. 1 p. 555 cit. ed., Van Espenius diss. canonic. de asyl. templor. c. 1 §. 1 Revera Gothofredus, et Binghamus l. c. complura collegerunt antiqua monumenta, ex quibus patet, jam Ecclesiarum asylum obtinuisse multo ante, quam Theodosiana illa lex in manus hominum perveniret, et nulli unquam auctorum, uti inquit Binghamus, *dubium fuit, quin id privilegium Ecclesiarum à tempore Constantini esse coeperit; licet nullæ leges Theodosio vetustiores, sive in Justiniano, sive Theodosiano Codice de hoc ipso reperiantur.* Atqui neque ulla lex extat Constantini, quæ Ecclesiarum asylum constituat; neque in antiquis monumentis ulla hujusce legis mentio, aut indicium est. An non id argumento est plane maximo, nullam ea de re legem à Constantino editam fuisse, quæ aut nunc extaret, aut saltem aliqua ejus mentio esse deberet apud Eusebium, qui Constantini vitam accurate conscripsit, atque apud cæteros scriptores, qui eorum temporum historiam literis mandarunt? Quod si Constantini ætate jam asylum vigeat, neque illud erat ulla lege constitutum, planum est, illud induci debuisse à moribus, atque à consensu christianorum, in ipso imperio Constantini; hoc est, eo ipso tempore, quo publicus christianæ Religionis cultus obtinere cœpit. Hic autem mos, et communis omnium consensus, qui statim erupit, cum primum erumpere libere potuit, unde ortus, nisi ortus est ex intimo sensu Religionis, atque ex impressa scilicet in omnium animis reverentia Ecclesiarum? Atque huc sane spectat S. Gregorius Nazianzenus, orat. 20 de Laud. Basil. p. 553 t. 1 ed. Colon. 1690, qui narrat, S. Basilium protexisse viduam, quæ ad altare confugerat, atque ait, eum fecisse id, quod non tantum M. Basilus, sed etiam quivis alius Sacerdos facere debuisset, scilicet ut *eam adsereret, retineret, omni cura tueretur, Dei clementiæ et legi, quæ altaribus honorem haberi jubet, manum porrigeret, etc.* Ita scilicet Nazianzenus, antequam illa Theodosii lex prodiret, ecclesiasticum asylum referebat *ad Dei legem, quæ altaribus honorem haberi jubet.* Quam ecclesiastici asyli originem minime compertam, atque exploratam habent, qui eam à civilibus legibus repetendam putant; cum revera civiles hæc de re leges omnium, quæ extant, et quarum mentio habeatur, antiquissimæ, multo antea ecclesiarum asylum constitutum ostendant. Anonymus quidem Scriptor, qui anno 1763 Florentiæ libellum edidit cum titulo « Discorso sopra l' Asilo Ecclesiastico », falsis, et absurdis ratiunculis, quas à Paulo Sarpio pene omnes accepit, demonstrare conatus est, christianorum asylum ex ethnica superstitione procedere; illud initio non nisi meram Clericorum, et Episcoporum intercessionem fuisse, quæ non dabat spem certam perfugii, sed tota erat posita in prece, et obsecratione, quam Princeps audiebat, et despiciebat suo arbitratu; denique totum hoc de asylo negotium ad laicum Principem pertinere, quoniam illud ab ejus beneficio, et auctoritate profectum est. Mitto cæteros errores, quibus hic libellus abundat, et quos refutarunt Josephus Aloysius Assemanus de eccles. reveren. et asyl. animadvers. in discours. p. 79 et seq., ac Jacobus Pistorozzius opere peculiariter. Tantum dico, quod si christianorum asylum ethnica superstitionis arguitur, propterea quod illud etiam ethnicis fuit, jam erit etiam superstitio christianis habere templa, et cultum externum Religionis, quoniam etiam ethnici utrumque habuerunt. Imo vero quod hæc reverentia templis ethnicorum, et

status Principum exhiberetur, multo magis eam immortalis ac præpotenti Deo, ejusque domui à Christianis exhibendam esse, ostendunt Nicolaus I. in respons. ad consult. Bulgar. c. 95 col. 332 t. 1 collect. Harduini, Concilium Matisconense II. can. 8 col. 462 t. 3 collect. Harduini, et Theodosius Junior in celebri edicto, quod extat post leg. 4 Cod. Theod. de his qui ad eccl. confug. t. 3 p. 336 ed. cit. Præclare Isidorus Pelusiota ep. 174 p. 35 ed. Ven. 1745, ita firmum, certumque esse vult ecclesiasticum asylum, ut illud violare, *non solum crudelitatis, sed etiam impietatis* esse dicat. Et sane si ita ethnici colebant, ac venerabantur deos, quos veros putabant, superstitio erit Christianis colere, ac venerari Deum, quem unum verum esse certo sciunt? Nihil hoc magis absurdum, et magis impium dici potest. Quod de intercessione Clericorum, et Episcoporum Anonymus scriptor addit, id ab ipsa refutatur Theodosii lege, cujus supra est facta mentio, et quam omnium antiquissimam esse dixi, quæ de Ecclesiarum asylo disserat. Legis verba sunt hæc: *Publicos debitores, si confugiendum ad Ecclesias crediderint, aut illi- co extrahi de latebris oportebit, aut pro his ipsos, qui occultare probantur, Episcopos exigi.* Lex hæc memorat disertissime debitores ad Ecclesias confugientes, et memorat etiam eorum extractionem, quæ verba referri certe non possunt ad Episcoporum, et Clericorum intercessionem. Neque vero, antequam illa Theodosii constitutio emitteretur, Episcoporum intercessionem, sed verum, ac germanum, quale nobis est, ecclesiasticum asylum, memorat Nazianzenus l. c., cum narrat, Basilium defendisse viduam, quæ contra vim sibi à Præfecto Ponti illatam ad altare confugerat. Similiter Ambrosius ep. 20 n. 3 col. 903 t. 3 ed. cit. et Ammianus Marcellinus l. 15 n. 5 p. 51 et l. 26 n. 3 p. 565 ed. Lips. 1775. Atque eadem semper fuit sententia eorum omnium, qui post hanc ætatem floruerunt. Cyriacus, qui in locum Joannis Jejunatoris factus est Patriarcha Constantinopolitanus ventente anno 595, pro asylo, ne templi sanctitas violaretur, adversus Phocam ipsum Imperatorem stetit, nec passus est, uti narrat Theophanes in Chronograph. p. 246 ed. Paris. 1655, ab Ecclesia educi Constantinam Mauriti, et tres ejus filias, nisi antea Phocas eas salvas fore, juratus confirmasset. Confer etiam S. Gregorius M. Ep. 37 l. 1, et Ep. 58 l. 10 opp. r. 2 col. 527 et 1063, ed. Paris. 1705: Concilium Aurelianense I. Can. 1 et 4 Can. 21 col. 545 et 1368 tit. 5 Conc. Labbæi ed. Ven.: et Matisconense II. Can. 8 t. 6 col. 676. Non igitur Episcoporum intercessio cum ecclesiastico asylo confundi debet; intercessio obsecratio erat, et spem ponebat in venia, atque in misericordia Principis; sed asylum tuebatur reum jure sanctitatis loci, et reverentia, qua Christianos Dei domum prosequi oportebat. Denique quod dicitur, ecclesiasticum asylum nisi beneficio Principis, atque à civilibus legibus esse profectum, id falsum esse demonstravimus, cum illud induxerit ipsa vis Religionis, et reverentia Ecclesiis debita, legesque civiles jam communi omnium consensu stabilitum demonstrant asylum, multo ante quam ulla de eo civilis lex ederetur. Quod si non à civilibus legibus asylum procedit, sed à sensu intimo Religionis, atque à reverentia, quæ Ecclesiis debetur, manifestum est, ejus curam, et regimen non ad Civilem Potestatem, sed ad eum pertinere, cui Religionis cura, et Ecclesiarum regimen commissa, et commissum est. Quod si interdum laici Principes pietate præstantes de Ecclesiarum asylo leges tulerunt, non id ab ipsis factum est, ut primum asylum stabilirent, aut quod eorum legibus indigeret Ecclesia, ut haberet perfugium, quod dabat ejus sanctitas, ac reverentia, atque ipsa vis Religionis; neque ideo dici potest, quod illorum esse debeat de asylo leges constituere. Civi-

les illæ leges eo spectant, ut asyli jura sancte custodiantur, et earum etiam imperio, et auctoritate templorum veneratio firmetur, atque omnes metu quoque civilis coercionis à sacrilega violatione deterreantur. Non dissimiles Imperatorum leges extant in utroque Codice, atque Novellis, de Fide, et Sacramentis, de Religione ipsa Christiana, de hæreticis, apostatis, excommunicatis; neque tamen eam ob causam Catholicus homo dixerit, jus Religionis, ac Religionem ipsam Christianam, ac Fidem, à Principum auctoritate, et clementia pendere. Certe inter civiles leges, quibus ecclesiasticum asylum confirmatur, celebre est Edictum Theodosii Junioris, cujus paulo ante facta mentio est, et ibi quidem Imperator asylum, quod jampridem erat constitutum, repetit ex vi ipsa Religionis, atque ex naturali, et omnium animis insita reverentia Ecclesiarum. Neque aliud ferri debet judicium de antiquis Patribus, quos interdum ad Principes ivisse constat, ut de Ecclesiarum asylo leges impetrarent; unde in Codic. c. 56 apud Justelum Biblioth. Jur. Canon. t. 1 p. 154 ed. Paris. 1661 scriptum est: *ut pro confugientibus ad Ecclesiam quocumque reatu involutis, legem de gloriosissimis Principibus mereantur, ne quis audeat eos extrahere.* Imo et Patres illos legase seimus Epigonium, et Vincentium ad Honorium Imperatorem, ut concederet asylum Ecclesiis Africanis, quæ lex confirmata est à Justiniano Novell. de Eccles. const. in Afric. coll. 10. Nam eorum Patrum consilium fuit, ut Imperatoris gladio Ecclesiæ, ac Religionis honos, et cultus defenderetur, atque ut Imperatores ipsi sacrorum Canonum decreta auctoritate, imperioque suo ad exitum perducenda curarent. Similiter Episcopi pluries ad Imperatorem confugerunt, ut de Christiana Religione decreta firmaret, ut ecclesiasticam libertatem adsereret, ut catholicam fidem vindicaret; et multa harum rerum monumenta sunt, tum in Codice Canonum Africanorum, tum in Codice Justiniani, et Theodosii, atque in Novellis Constitutionibus. Sed non ideo quisquam dixerit, sanctissimos illos Episcopos potestatem in res sacras, ac Religionis, Ecclesiæque regimen, et curam, laico Principi committere voluisse. Sæculo IV Eutropius Eunuchus Arcadium Imperatorem impulit ad tollendum jus asyli, lata lege, quæ est L 3 col. Theod. de his qui ad Eccles. confug.; sed postea confugere ipse ad Ecclesiam debuit, ut vitam tueretur suam, atque ita suomet facto, ut inquit Chrysostomus Hom. 1 in Eutrop. opp. t. 3 col. 585 ed. Paris. 1721, legem suam primus abrogavit.

(N. S. Verum nobis satius visum est, antequam hinc abeamus, nonnulla Conciliorum Hisp. decreta, in hujusce capitis argumentum adferre; scilicet Syn. Herd. Can. 8, quæ excommunicationis sententiam in Clericum infligit, qui servum ad Ecclesiam confugientem extrahere audeat, vel flagellare. Syn. Tolet. XII. Can. 10, jubente religiosissimo Rege Ervigio, constituit, ne ullus quemlibet ad Ecclesiam se recipientem, et intra triginta passus ab Ecclesiæ januis persistentem, abstrahere auderet: *Si quis, subiecit, hoc Decretum violare tentaverit, et Ecclesiasticæ excommunicationi subjaceat, et severitatis Regiæ feriatur sententia.* Syn. Cojac. an. 1050, Cap. 12, idem statuit; *sed sublato, ait, mortis periculo, et corporis deturpatione, faciat quod Lex Gothica (Leg. 1 Tit. 3 Lib. 9 Fori Judicium) jubet. Qui aliter fecerit, anathema sit, et solvat Episcopo mille solidos* (unumquodque solidum puta, tria regalia, undecim morapetina, et tertia pars alterius morapetini, juxta hodiernum computandi modum) *purissimi argenti.* Syn. Valisolet. laud. Cap. 18, præcipit, sub excommunicationis pœna, ne quis ad Ecclesiam confugientem aliquo modo deturbare, aut consilium ad id præstare audeat. Salmant. Cap. 8, sub eadem excommunicationis pœna, prohibet refugientem ad Ecclesiam ligare, detinere, aut inde extrahere, *nisi publicus*